

HUMANIZEM: filozofsko & kulturno gibanje

- med izobraženci: znanstveniki & literati; tudi med plemstvom & meščani
- navdušenje za antično kulturno dediščino
- v ospredju zanimanja je **človek & življenje na tem svetu** (~~enostranstvo~~)
- razvijal se je v **2.polovici 15.stol.**; ko so grški učenjaki bežali pred Turki □ prinesli antična dela
- humanizem si nasprotuje z sholastiko
- k širjenju pripomore: višja raven izobrazbe(pojav šol) & iznajdba tiska(širjenje human.del, cenejše knjige, več knjig, dostopnejše)

Humanisti:

- se navdušujejo nad **človekom** in **naravo**
- v delih obsojajo družbene razmere tistega časa
- predhodnih humanizma: DANTE ALIGIERI
- predstavnik: FRANCESCO PETRARCA, GIOVANNI BOCCACCIO
- ERAZEM ROTERDAMSKI: 16.stol., delo:Hvalnica norosti-norčevanje iz človekovih slabosti & kritika plemstva+duhovščine
- MICHEL de MONTAIGNE: Eseji – nova literarna zvrst
- umetnost-RENEŠANSA:preporod svobodnega človeka pod vplivom antičnih idealov
- književnost: v narodnem jeziku(latinščina), v ospredju človek in življenjske dileme
- CERVANTES: Španija, delo: Don Kihot
- WILLIAM SHAKESPEARE:Anglija,dela:tragedija Hamlet,Romeo&Julia,Julij Cezar

Vpliv humanizma na znanost:

- humanisti so se posvečali študiju antičnih del
- raziskovanje vesolja, Zemlje, človeškega telesa
- medicina(Cerkev ~~prepove posege v telo~~), mat., astronomija, zemljepis(popotniki)
- LEONARDO da VINCI
- THOMAS MORE: delo Utopije-kako upravljati državo (idealna republika, kjer nebi bilo zasebne latnine+verska strpnost+enakost)
- NICCOLO MACHIAVELLI: delo Vladar (močen nasilen vladar=popolna država)
- NIKOLAJ KOPERNIK: Poljak, astronom, ::Zemlja kroži skupaj z drugimi planeti okoli Sonca:: Heliocentrični sistem (Cerkev: ~~Zemlja je središče sveta~~)
- JOHANNES KEPLER: podpre Kopernikov nauk+planeti se gibljejo okoli S.v elipsah
- GALILEO GALILEI: teleskop, □Kopernik sistem, zakoni prostega pada
- ANDREAS VESALIUS: Belgija, secira trupla, delo: O delovanu človekovega telesa
- T.B. PARACELUSUS: švicarski zdravnik, opiše bolezni tistega časa-kuga,sifilis
- G.MERCATOR: Nizozemec, risanje kart-valjasta proekcija, globus

- Cerkev ima odpore proti humanizmu: Bruna (IT), Kopernik zažgejo, Galileo prekliče

Renesansa v umetnosti:

- nov pogled na človeka
- individualnost, senzualizem (vir spoznanja = občutek), panteizem (bog = narava), hedonizem (sreča), empirizem (izkušnja), esteticizem (umetnost - najvišja vrednost)
- vrhunec renesanse je v umetnosti (Italija)
- podporniki/mesceni umetnosti so bogati bančniki, vladarji (družina Medic-Firence)
- LEONARDO da VINCI: Mona Lisa, Zadnja večerja
- MICHELANGELO: freske v Sikstinski kapeli, David
- RAFAEL SANTI: freske v vatikanskih dvorinah
- TIZIAN: portreti
- tudi glasbena umetnost: polifonija - več glasov se zlije v eno, instrumentalna glasba, kanconiere, sonate, ...

POVZETEK:

- nova spoznanja temeljijo na antičnih delih
- razvije se: umetnost, književnost, glasba
- nova miselnost vpliva tudi na začetek reformacije